

FAUNABEHEERDER BIJ DE GEMEENTE PROBLEEMOPLOSSER AART VAN DER SLUIJS

Dennis Wansink

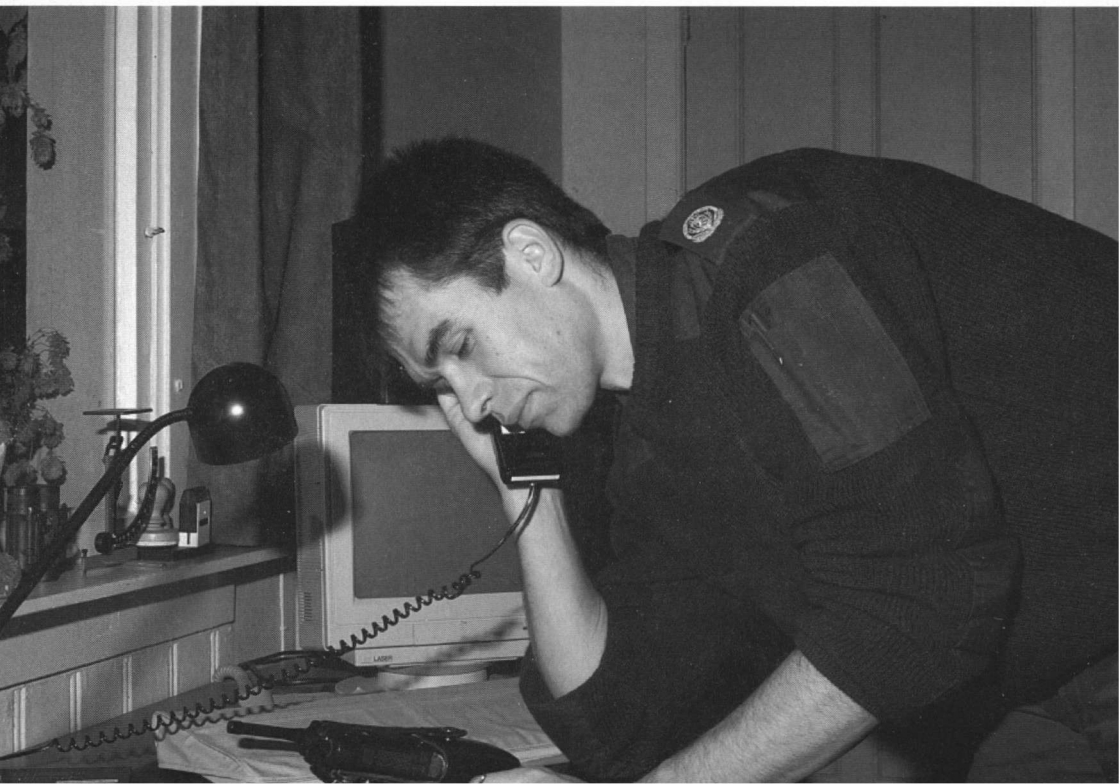
Sinds anderhalf jaar heeft de gemeente Arnhem een nieuwe faunabeheerder in dienst: Aart van der Sluijs. Hij heeft tot taak gestalte te geven aan de 'Nota Faunabeheer', die in 1992 het beleid van de gemeente vastlegde. In Nederland zijn er slechts enkele andere gemeenten die speciaal voor het beheer van hun wilde fauna iemand in dienst hebben. In het monumentale park Sonsbeek spraken we met Aart.

Wat is je achtergrond?

Dat is een lang verhaal, maar ik zal het kort houden. Ik ben begonnen op de Detailhandelschool. Dat beviel me niet en ik ben overgestapt op de Middelbare Bosbouwschool. Die opleiding duurde drie jaar, waarna de vraag kwam: "Doorgaan

naar de Hogere Bosbouwschool of niet?" Ik ben doorgegaan en heb toen gekozen voor de richting rentmeesterij.

Het bestaan als faunaman bij de gemeente Arnhem is geen rustige baan; elk moment kan Aart naar een 'plek des onheils' worden geroepen. *Foto Vilmar Dijkstra*

Er is weer eens een holle boom met vleermuizen omgezaagd. Foto Vilmar Dijkstra

In de tussentijd was ik heel veel met fauna bezig. Ik liep veel buiten rond en volgde een aantal cursussen. Bij een of andere organisatie heb ik me echter nooit aangesloten, omdat ik dacht dat ik na mijn opleiding wel snel uit Arnhem weg zou zijn om elders werk te aanvaarden. Na de Hogere Bosbouwschool heb ik negen maanden voor Bos- en Landschapsbouw gewerkt, dat nu deel uitmaakt van de Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna. Aansluitend heb ik twee jaar lang inventarisaties verricht van landgoederen, voor het ingenieursbureau Waardenburg. Op dat moment kwam mijn huidige baan bij de gemeente Arnhem vrij en daar ben ik toen bovenop gedoken; dat leek mij wel wat. Het klikte wederzijds. Ik zit hier nu alweer anderhalf jaar en het bevalt me goed.

Wat houdt de baan eigenlijk in?

Faunabeheerder bij de gemeente Arnhem is een erg breed begrip. Ik houd me bezig met alles wat zit tussen vleermuizen, wilde zwijnen en vogels, alles wat met wilde fauna te maken heeft. Met katten en honden houd ik me zijdelings ook wel bezig, maar zij vallen niet direct onder mijn takenpakket. Het beheer betreft de eigen terreinen van de gemeente Arnhem, bij elkaar zo'n 2300 hectare, inclusief Meinerswijk en de stadsparken. Het hoogste stuk ligt bij de

Kop van Deelen. Met het faunabeheer van andermans terreinen, zoals die van het Gelders Landschap of van particulieren, houd ik mij niet bezig, hoewel we wel proberen het beheer van alle terreinen binnen de gemeente op elkaar af te stemmen. De samenwerking tussen de verschillende terreinbeheerders moet echter nog van de grond komen.

Tot voor kort besteedde ik veel tijd aan het leren kennen van het terrein, zodat ik nu duidelijk kan aangeven wat ik wil en wat uitvoerbaar is. We zitten hier weliswaar in de stad, maar het bos er om heen is erg belangrijk als uitloopgebied van de stad. Ik wil daar het maximale uithalen voor de fauna en er tegelijk voor zorgen dat het voor het publiek ook leuk wordt. Als er een groot hek omheen staat met een bord 'Verboden toegang' heeft niemand er wat aan. Ik probeer recreatie, bosbeheer en faunabeheer zoveel mogelijk te integreren.

Wat betekent dat voor zoogdieren?

Een groot probleem is bijvoorbeeld de migratie van zoogdieren van noord naar zuid. Eerst lopen ze tegen de A12 aan, een enorme barrière, waarna ze op de stad en de

Het opvangen en opvoeden van een verweesd reekalf is geen sinecure. Foto Christine van der Sluijs

Rijn stuiten. Toch is het gebied ten zuiden van de A12 aantrekkelijk voor veel dieren, bijvoorbeeld voor de das. Er zijn mooie graslanden waar ze kunnen foerageren. Ik kan dus voorstellen om voorzieningen te treffen die zulke dieren dichterbij de stad kunnen brengen, bijvoorbeeld door in bepaalde delen meer rust te creëren door de recreatie wat meer te geleiden. Ik ben daar een voorstander van.

Beleidsnota

Denk je dat je genoeg ruimte krijgt van de gemeente om de ideeën die je hebt ook uit te voeren?

In 1992, vlak voor mijn komst hier, publiceerde de gemeente de 'Nota Faunabeheer'. Daarin zijn slechts hele brede kaders aangegeven die nu ingevuld moeten worden. De opzet was dat de nota gevolgd zou worden door een beheersplan en werkplannen. Dat zijn heel veel plannen, waarvan het op papier zetten veel tijd kost. En al die tijd wordt er niets gedaan. Door discussies te voeren, door de plannenmakers eens mee naar buiten te nemen en hen de situatie in het veld te laten zien ben ik in staat mijn eigen wensen naar voren te brengen. Ik vind trouwens dat de kloof tussen beleidsmaker en beheerder geslecht moet worden. Dat geldt ook voor de kloof tussen onderzoeker en beheerder. Die laatste kloof lijkt de laatste jaren steeds groter te worden.

De gemeente Arnhem heeft nu een concreter beleid. Er wordt aan mij gevraagd wat ik nodig heb om uitvoering te geven aan het beleidsplan. Ik stel dan een uitgebreid werkplan op. Als na een paar jaar blijkt dat het niet goed gaat stellen we dat gewoon bij. Op deze manier houden we het flexibel en hoef ik geen dik beheersplan te schrijven, wat over het algemeen toch in de kast verdwijnt. Ik heb nu meer tijd om mij met de daadwerkelijke uitvoering bezig te houden.

Wat houdt daadwerkelijke uitvoering in?

Mijn werk is eigenlijk tweeledig, namelijk faunabeheer en toezicht houden. Die twee hebben veel met elkaar te maken, maar zijn toch moeilijk te combineren. Het faunabeheer houdt in het schrijven van beleidsstukken en het zorgdragen voor de uitvoering daarvan. Je probeert een lijn uit te zetten van wat je de komende tijd gaat doen. Maar er komt vaak weinig van terecht, want dan komen er meldingen binnen van aangereden wild of er wordt geschoten in het bos of er zwemmen zieke eenden in het park. Het ene moment zit je lekker rustig te schrijven, het andere

moment rijd je met de auto naar de plaats des onheils. Dat hou je altijd, maar het went. Die afwisseling maakt het werk ook heel aantrekkelijk.

Aktie is nodig

Ga je er altijd op af als er een melding binnen komt van bijvoorbeeld een zieke eend in een vijver?

Ja, altijd. Het meest vervelende voor mensen die iets gemeld hebben is als ze niets terug horen. Daar heb ik zelf hele nare ervaringen mee gehad. Iemand had al verscheidene keren verontrust gemeld dat er een gans rondzwom met een bandje om de nek, maar er was nooit gereageerd en het was ook niet aan mij doorgegeven. Uiteindelijk heeft die persoon het tv-programma 'Ook dat nog!' erbij gehaald en moest ik voor de camera de situatie uitleggen, terwijl ik van niets wist.

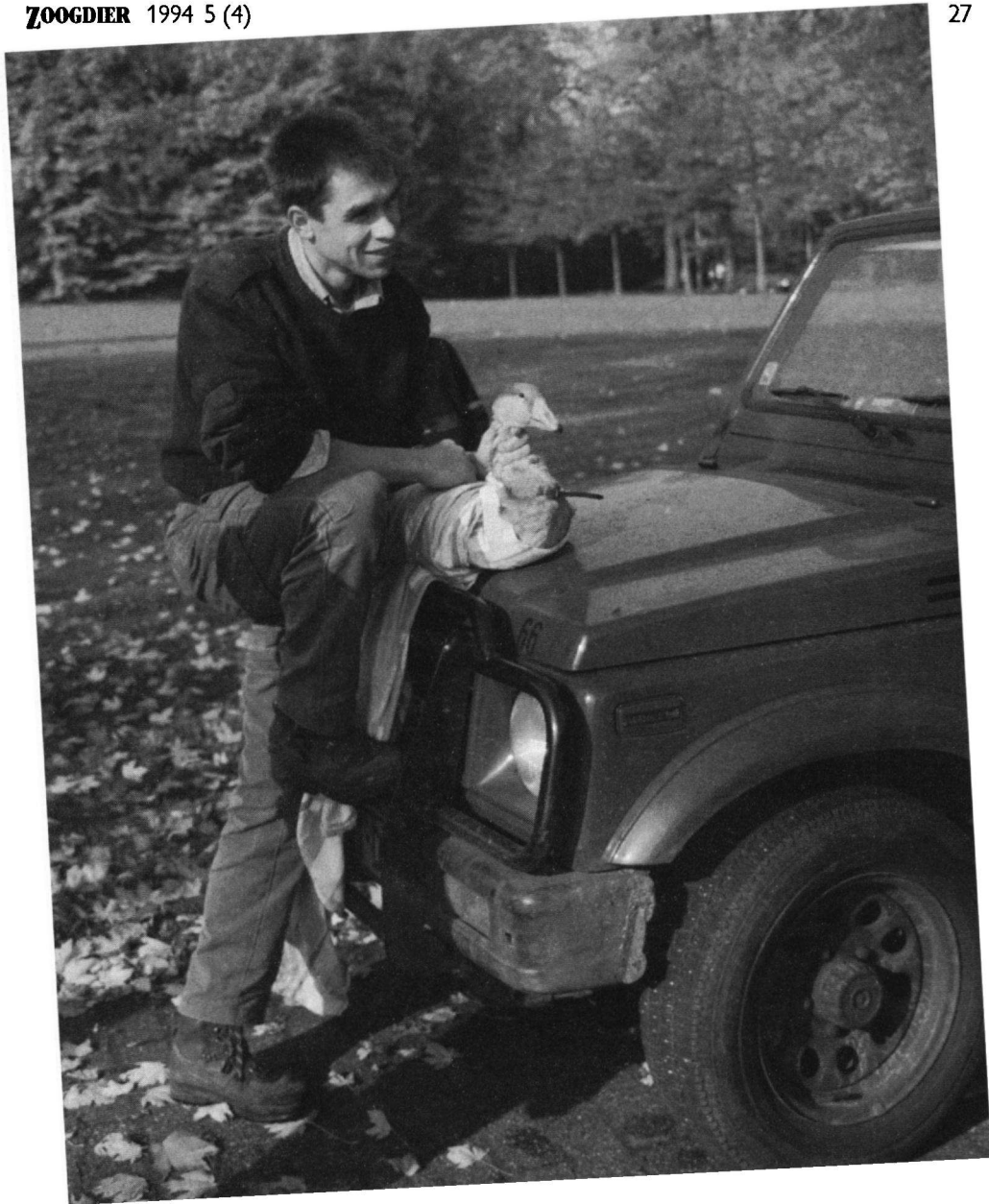
Niet reageren op meldingen is de grootste fout die je kunt maken. Je krijgt er ontevreden burgers door. Dus ik ga er altijd naar toe, probeer het direct af te handelen en de melder in te lichten over wat ik gedaan heb: dat ik het dier gevangen heb en naar het dierenasiel gebracht, of dat het dier niet meer te redden was en ik het heb moeten afmaken. Ik ga dan geen mooi zoetsappig verhaal houden, maar geef een eerlijk antwoord. Mensen kunnen dat ook accepteren. Het belangrijkste is dat er serieus op hun melding wordt ingegaan.

Vang je ook zelf dieren op en verzorg je ze tot dat ze weer vrij gelaten kunnen worden?

Alle vogels gaan naar een asiel. Egels doe ik zelf, want die zijn niet zo moeilijk. Ik heb eenmaal een reekalf in huis gehad. Dat was heel leerzaam, ik weet nu meer over reeën dan hiervoor. Door met dat dier bezig te zijn en er veel naar te kijken heb ik veel over het gedrag van reeën geleerd en daar heb ik nu profijt van als ik buiten loop. Ik zie ze nu eerder en herken nu ook hun vraat aan bomen, wat mij voorheen nauwelijks opviel.

Ben je niet bang dat het dier, nu je het hebt vrij gelaten, zichzelf niet kan redden en dat alle moeite voor niets is geweest?

We hebben het voor het dier zelf gedaan. De moeder was dood gereden, dus het kalf was niet ziek. Wat moet je er dan mee doen? Moet je het laten liggen, moet je het afmaken of meenemen? Als je het laat liggen is het binnen twee dagen dood. Vossen zijn er zo bij. Doodmaken doe je ook niet zo maar. Dus we hebben er voor gekozen het op te vangen. Onze drijfveer was om het weer terug te plaatsen in de

vrije natuur en we wilden het dus niet aan mensen laten wennen. We hebben het verzorgd en weer losgelaten met een oormerkje, zodat we (hopelijk) ook kunnen nagaan of het dier zich kan redden. Heel veel mensen hebben reeën opgevoed en weer losgelaten, maar niemand weet wat er dan met hen gebeurt. Dit voorjaar zal blijken of het weer loslaten zinrijk is geweest: als hij dan achter mensen aan gaat in plaats van achter de reeën (het is een bokje) dan was het loslaten dus niet reëel. In dat geval zullen we de volgende keer een andere afweging moeten maken.

Op meldingen van verontruste burgers moet snel en goed gereageerd worden. Hier gaat een parkgans van zijn 'halsband' verlost worden. *Foto Christine van der Sluijs*

Inventarisaties nodig

Welke zoogdieren leven hier in Arnhem?

Ik zou zeggen, wat zit er eigenlijk niet. Het landschap is heel gevarieerd. We zijn erg trots op onze dassen. In Sonsbeek sterft het van de vleermuizen. Er wordt in Arnhem wel eens naar vleermuizen gezocht, maar er is nog geen structurele inventarisatie geweest. Ik weet bijvoorbeeld niet waar alle nestbomen staan en welke soorten hier zit-

ten. Het is belangrijk om dat te weten, want dan kunnen we voorkomen dat nestbomen worden omgezaagd. Nu gebeurt het wel eens dat een boom tegen de vlakke gaat en er een flinke kolonie vleermuizen in blijkt te zitten. Het zou goed zijn als er eens een inventarisatie van de hele zoogdierfauna in Arnhem wordt uitgevoerd.

Je noemde al dat je als faunabeheerder de komst van meer dieren dichtbij de stad wilt stimuleren. Dat betekent echter ook dat conflicten tussen mens en dier vaker zullen optreden. Neem bijvoorbeeld de verkeersveiligheid die gevaar loopt als meer dieren wegen moeten kruisen. Hoe denk je dit op te vangen. Meer hekken langs de wegen?

Daar heb ik nog geen definitieve mening over en ik heb er ook nog geen goede gegevens over. De terreinen van de gemeente Arnhem worden door veel wegen doorkruist. Dit jaar waren er onder de verkeersslachtoffers 16 reeën, 3 zwijnen en 4 dassen. Dit is veel. Op enkele plaatsen zijn tunnels en rasters aangelegd voor dassen, daar vallen nu geen verkeersslachtoffers meer. Voor reeën is het moeilijker om maatregelen te nemen. Je kunt niet alles gaan uitrasteren. We hebben nu in overleg met de provincie wildspiegels geplaatst. Wij leverden de mensen om ze te plaatsen, terwijl de provincie ze betaalde. Het onderhoud wordt door de gemeente uitgevoerd. Er zijn nu 700 spiegels geplaatst. Heel het noordelijke gebied is voorzien. Ik verwacht er veel van. Dit voorjaar, als de meeste verkeersslachtoffers vallen, zal blijken hoe effectief de spiegels zijn.

Er is dus geen beleid om de reeënstand in te perken om zo verkeersslachtoffers te voorkomen?

Dat is voorlopig ook niet nodig, want de reeën hebben veel ruimte ter beschikking. Er zijn goede verbindingen naar het noorden, naar de Imbos en verder. Er worden nu nog zoveel reeën doodgereden dat ik niet eens zou durven schieten, omdat ik niet weet hoe groot de populatie is. Misschien schiet ik dan wel net de enig overgebleven bok neer. In feite wordt een deel van de natuurlijke regulatie nu door de Arnhemse burger uitgevoerd via het verkeer. Maar misschien is het over vijf jaar anders, als er geen verkeersslachtoffers meer vallen door de goede voorzieningen.

Nu doen we alleen wat als er duidelijk sprake is van schade, bijvoorbeeld aan landbouwgewassen of aan sportvelden. Het zal maar gebeuren: Vitesse moet voetballen en de man die ze net voor twee miljoen hebben aangekocht breekt zijn enkel in een

konijnenhol! Dat kan gewoon niet. Dan gaat het om vormen van terreingebruik die niet samengaan.

Vossen

In het vorige nummer van Zoogdier maakte je melding van vossen in Arnhem. Wat is het beleid van de gemeente ten aanzien van de grotere zoogdieren in de stad?

Op zich is dat een discussiepunt. In hoofdlijnen is het gemeentelijk beleid: niets doen. Laat de vossen maar de stad inkomen, laat de natuur zichzelf reguleren. Ik vind het hartstikke leuk als 's-nachts vossen rond mijn huis lopen. Maar het moet een werkbare situatie blijven. Als vossen overdag door de stad gaan lopen, achter jonge honden aan zitten, overdag kippen in het kippehok aanvallen, dan hebben we een probleem. Dan hebben we heel veel boze burgers. In zo'n geval zouden we moeten ingrijpen. Maar als 's-nachts kippen worden weggehaald, dan ga ik bij de mensen koffie drinken en vertel hen dat ze de kippen toch echt 's-nachts op moeten sluiten, vanwege de vossen. Met voldoende uitleg begrijpen de burgers dat ook. Maar als vossen overdag door de tuinen rennen, gaat dat de meeste mensen te ver. Zoiets werkt alleen negatief, dan krijg je een hetze tegen natuur in de stad en dat is niet wat we willen, we willen juist natuur in de stad stimuleren. Zo min mogelijk ingrijpen in het natuurlijk proces is dus prima, dat doen we zowel in het bosbeheer als in het faunabeheer, maar het moet werkbaar zijn. In bepaalde gevallen moet er dus ingegrepen worden, het is en blijft een stad waar mensen wonen. Een ree in de stad kan bijvoorbeeld niet.

Ons gesprek wordt abrupt afgebroken: via de telefoon wordt gemeld dat ergens een holle boom is omgezaagd waarin vleermuizen zitten. Aart, Vilmar en enkele anderen gaan er op af. Het blijkt te gaan om een stuk of vijftien rosse vleermuizen. Gelukkig is het tamelijk warm weer; na een tijdje vliegen de vleermuizen op eigen kracht weg. Achteraf meldt Aart nog dat de kap van de bomen illegaal gebeurde, er was geen kapvergunning afgegeven. Een treffender gebeurtenis om de dagelijkse praktijk van het werk van een gemeentelijk faunabeheerder te illustreren, is nauwelijks denkbaar. Dat geldt trouwens ook voor de noodzaak van een goede vleermuisinventarisatie in Arnhem...